

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

N.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

quod mutuans se tantum tempus? Negativè respondent DD. communiter. Et probat Molina de iust. tom. 2. tractat. 2. disp. 308. numero 8. quia ista privatio est beneficium meræ liberalitatis, unde mutuans non inducit super se obligationem aliquam, quæ perinde aliquo lucro compensari possit. Sed hæc ratio non placet, quia, ut advertit Salas de iuris, dub. 9. num. 12. revera mutuans manet obligatus ad non repetendam pecuniam infra tantum tempus. Igitur probatur primò conclusio à Lesio l. 2. c. 20. dub. 14. quia contraria sententia videtur nova. Secundo, quia non posse repetere pecuniam infra aliquod tempus est quid intrinsecum mutuo, alioquin non differret à precario.

Quamvis Sed his non obstantibus, affirmativam sententiam amplexi sunt Ledesma pr. 2. tract. 8. cap. 35. concl. 4. & Coelestinus comp. tract. 11. cap. 5. quæst. 2. Primò, quia omnis obligatio civilis est pretio æstimabilis. Secundò, quia tale onus indebitum non tenetur mutuans gratis subire. Tertio, quia aliquem artistam suo instrumento privati, est quid pretio æstimabile, ergo similiter privati suis pecuniis mercatorem, quæ sunt eius instrumentum. Quarto, quia id exigit bonum Reipublicæ. nam multi sunt, qui pecunia indigent, & mercatores nolunt mutuare gratis, ne se privent commoditate negotiandi per cambia, vel aliis modis, unde æquum est, ut mercatores de communi consensu constituent certa pretia carentiæ pecuniæ maiora, vel minora, habita ratione copiar, vel inopiæ pecuniæ, mercium, & c. Præsertim quòd cum hac privatione concurrat ut plurimum aliqua ratio iusta exigendi locum pro mutuo, ut periculum, lucrum cessans, damnum emergens, labor, & diligentia in parandis pecuniis, & c. Ad argumenta primæ sententiæ, responderi posset, opinionem non carere auctoritate, cum eam doceant præfati Doctores. Nec esse de ratione mutui, quod mutuans careat facultate petendi pecuniam ad certum, & determinatum tempus, sed ad aliquod

Summa Diana.

tempus in determinatum. Differre vero mutuum à precario, quòd in hoc non transfertur dominium, sicuti transfertur in mutuo. Ita illi. Sed an probabiliter, alii iudicent, par. 1. tr. 8. ref. 48. & p. 5. tr. 16. ref. 50.

17 Quæres hic. An liceat petenti De quodam mutuam pecuniam, respondere. No- contractus, lumus tibi mutuare pecuniam, sed dubium qui dicitur: tibi tantam pecuniam in mercibus summo tur, Stoc- pretio ad creditum? Respondeo. Vide V. co. Contractus, num. 5.

NECESSITAS.

Necessitas triplex est, extrema, *Necessitas* gravis, & communis. Extrema *quotuplex?* est, quando cui defunt necessaria natura: gravis, quando defunt necessaria statui; Communis eorum, qui mendicant, vel in conservando proprio statu aliquam inopiam patiuntur. Vide V. *Eleemosyna*. Vbi invenies quis, ex quibus bonis, & in quibus necessitatibus eleemosynam dare teneantur. Potest etiam pauper in extrema, vel gravi necessitate debita non solvere, & necessaria clam surripere. *part. 11. tractat. 1. resolutione 13.* Vide V. *Restituere, n. 37. & seqq.* & Vide *Pauper*. De necessitate Sacramentorum, vide sub singulis eorum nominibus, & reliqua in singulis materiis.

NEGOTIARI.

Negotiari est emere rem, & *Negotiari* eam sic manentem reven- *quid?* dere. Potest esse illicitum ex multis capitibus. Præsertim ratione personarum. Nam Clericis in Sacris constitutis, & Religiosis negotiari per se prohibetur est *Et quali- ter Cleri- cis, ac Ro- Papa sic ait: Clericis ab indignis quilibet ligiosis pro- hibitum. abstinentium, & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio cessandum, aut in quocum- que gradu sunt positi, mox à clericalibus offi- ciiis*

M m m m

ciiis

viis cogantur abstinere. Ex quibus verbis patet contra Caietanum, in summ. v. Clericus, Clericum, & Religiosum negotiantem peccare mortaliter. Nisi, ut advertit Cenedo *par. 1. collect. 37. numero 2.* semel aut iterum negotiaretur, nam tunc esset solum peccatum veniale ex levitate materiae. *par. 11. tract. 3. resol. 70.* Non tamen, si negotiaretur per alium, nam Clericis prohibitum solum est negotiari perse. Ita contra Megalam in 2. 2. libr. 2. cap. 5. quasi 5. num. 157. Lesius lib. 2. capite 2. dub. 1. numero 4. & Novissimè Vigiers tract. 5. cap. 5. dub. 2. numero 1. & *par. 1. tract. 8. resol. 72.* Et si non est constitutus in Sacris, quavis sit beneficiarius, alicui apud Molinam de iust. tom. 2. tract. 2. disp. 342. num. 2. concedunt negotiari posse per se ipsum & hoc quidem satis probabilem, quamvis Salas de emp. dub. 2. num. 5. & alii negent *par. 1. tract. 8. res. 73. & par. 7. tr. 10. res. 20.* Idem videtur dicendum de Novitiis, nondum sacris ordinibus initiatis; quos licet Dicastillus de iust. l. 2. tra. 9. disp. 5. dub. 5. n. 241. neget posse negotiari: tamen cum Hurtado de contr. disp. 2. diff. 17. contrarium omnino est tenendum, quia negotiatio per sacros Canones est interdicta Clericis in sacris constitutis, & Religiosis, sed Novitius absolute non est Religiosus, nec in odiosis venit sub nomine Religiosorum: ergo cui talis lex sit pœnalis, non comprehendit Novitios. *p. 7. tr. 10. res. 21.*

Clericus & Clericus autem negotiator non solum peccat mortaliter, sed amittit exemptionem gabellarum. Pro vere gabellat. quo tamen adverte primò, quod non statim, ac Clericus negotiatur, amittit exemptionem, sed requiritur, ut ter prius ab Episcopo admoneatur. Ita Lopez *par. 2. cap. 41.* & alii, cum quibus Pereira *par. 2. c. 24. n. 35.* contra Malderum in 2. 2. tr. 5. c. 6. dub. 9. & alios *par. 1. tr. 2. res. 47.* Post trinam *par. 3. tr. 1. res. 44. par. 4. tr. 1. res. 28.* Et hæc monitio debet esse omnino triplex, non enim sufficit una pro tribus. Ita Quoad bo. Acugna in decret. *par. 1. dist. 88. cap. 2. nu. 6.* & patri. contra Angelum v. Clericus, num. 3. *par. 3. monialia. tract. 1. res. 44. §. Notandum.* Secundò,

quando Clericus negotiator ter admoneatur amittit exemptionem gabellarum, non illam amittit quoad bona Ecclesiastica, sed tantum quoad patrimonialia. Ita Comitulus lib. 1. quasi 53. n. 4. contra Layman lib. 4. tract. 9. c. 6. n. 9. Ibid. §. Nota etiam. Tertio, quando Clericus negotiator tenetur solvere gabellam, non potest pro eius solutione conveniri coram Iudice laico. Vide V. Gabella, num. 9. Quarto, non omnis venditio rerum propter lucrum Clericis est prohibita: quia non omnis talis venditio est negotiatio, sed ea solum, quam mercatura rerum præcedit in finem venditionis absque vlla melioratione probatus, est Clericos non posse emere lanam, ut pannum inde confectum vendant, *Pannus 10. 3. tractat. 16. disp. 4. punct. 13. §. 3.* & Molina, *res. cit.* Igitur si Clericus vendat vinum, triticum, oleum, & alia ex redditibus beneficii, aut bonis patrimonialibus provenientia, etiam si aliud asportet, ut carius vendat, non est proprie negotiator, ita Soula in Bull. Can. cap. 19. *conf. 1. num. 4.* & alii contra Grassum de effect. Cleric. *eff. 3. num. 138.* Qui non bene asportet, Clericum in tali asportatione teneri solvere Regaliam, quæ non est gabella, nam Regalia non est aliud, quam gabella portus, ut docet Montanus, *de inl. inter publica; §. fin. ff. de verb. signif. excusatur.* proventus ex portu inter fisci vectigalia numerantur. *par. 5. tract. 1. res. 27.* Quintò, Pereira *par. 2. cap. 24. num. 50.* multipliciter Clericos negotiantem excusat à solutione gabellarum? Et primò, si habeat tennes redditus, quibus familiam ægre alere possit. Secundò, si lucra negotiationis ex industria propria, rebus melioratis, vel immutatis sibi proveniant. Tertio, si maiorem partem bonorum negotiationis non exponat, vel si omnia, non tamen perse, sed per alium. Sed ex his aliquam ap probavimus, aliqua verò nimis laxa sunt. *par. 4. tractat. 1. resol. 17. §. Non doctissimam.*

¶ Petes hic, an liceat cum alterius pecunia in scio domino negotiari? Respondeo affirmativè, dummodo paratam

Sed non omnino venditio prohibetur Clericis.

Et ipsam negotiationem excens multipliciter excusatur.

*pfo nescit-
te, est illiciti-
sum.*

ram pecuniam habeat pro eo tempore, quo eam dominus requisiturus sit Nam lucrum negotiationis est fructus industriae; pecunia enim est de se infœcunda. Ita Beza *part. 1. cap. 42.* Igitur thesaurarii Principum, vel Civitatum, & servi possunt cum pecuniis dominorum quiescentibus negotiari. Sicut vendi potest alterius triticum eo tempore, quo carius valet, & requisitum, postea emi eiusdem quantitatis, & qualitatis, quamvis minori pretio. Et Molina *de iust. tom. 2. tractat. 2. disp. 402. numero 2.* docet, quod si dominus mittat famulum cum nummis aureis ad solvendum creditori, non curans in qua moneta solutio fiat, potest famulus nummos aureos cum argenteis commutare, & luctum ex tali cambio minuto proveniens retinere. *part. 1. tractat. 8. resolutione 32.* non possunt per alios negotiari ut principales *part. 9. tractat. 7. resolutione 09.*

*Negotiatio
quidam
dubia.*

5. Petes secundò: An hæc sit negotiatio prohibita? si pecunias, quas ex propriis redditibus, vel fructibus habes in alio regno, non possis ad te Romam, ubi illis indiges, afferre sine magno detrimento, & iactura, ex eo quod moneta Neapolitana v. g. minus Romæ valeat, quam Neapoli: & idè ne afferas pecunias Romæ minus utiles, facis ea pecunia emi Neapoli merces aliquas, quas Romæ vendere possis eodem pretio, & fortasse maiori. Distinguendum puto: Nam vel Neapoli pecunia illa æquivaleret Romæ in valore, ita ut non plus valeat Iulius Romanus, quam Neapolitanus; vel non æquivaleret. In primo casu licita erit negotiatio, in secundo non item, & hæc omnia docet Lugo *de iust. tom. 2. disp. 27. sect. 3. num. 33.* cui ego ut satis probabiliter loquenti adhæreo *part. 7. tractat. 10. resol. 21. ver. Sed hic.* Negotiatorum gestator, seu procurator alienorum, non tenetur de culpa, etiam levisima *part. 8. tractat. 7. resol. 35.*

Procurator alienorum non tenetur de culpa.

NOVITIATUS.

1. **N**ovitiatus debet durare per annum integram, continuam, computatum de momento ad momentum. Vide infra V. Professio, n. 7.
2. Novitiatus non interrumpitur, si morbi curandi causa, vel recreationis, & c. de Prælati licentia. Novitius in domum se transferat. Ita Zanardus p. 2. c. 6. Immo ad morbum curandum v. g. potest manere extra Monasterium per maiorem anni partem. Ita Sanch. *sum. to. 2. l. 5. c. 4. n. 28.* Et Azor. *to. 1. l. 12. c. 1. 78.* ita loquitur de Novitio, qui apud seculares extra Conventum toto probationis anno moratus est cum licentia. Idque procedit, etiam si licentia detur à superiore sine iusta causa p. 3. tr. 2. res. 84.
3. Si autem Novitius absque licentia Superioris claustra relinquat, & postea redeat, novitiatus interrumpitur, & non continuatur. Sed Lesius *lib. 2. cap. 4. dub. 7. num. 59.* in hoc patet dari paritatem materiæ, quam dicit esse paucorum dierum, quia continuitas Novitiatus requiritur ad experiendas Religionis austeritates, quas non minus experitur, qui paucos dies intermittit, & in fine anni postea supplet. Naldus verò V. Novitius, numero 4. determinat, egressum à Monasterio per tres, aut quatuor dies impedire moralem continuationem, qui proindè sentite videtur, vnius aut duorum dierum intermissionem non impedire. At Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 5. cap. 15. num. 6.* distinguit, & si novitius exeat habitu dimisso, & animo non revertendi, sufficere ad moralem interruptionem quodlibet temporis spatium: quia tunc censetur mutasse statum, & indiget nova receptione. Si verò exeat cum habitu, animo revertendi, non interrumpi, etiam si maneat per aliquot dies, nisi à Prælato dimittatur. Igitur secundum Suarez interruptio novitiatus procedit ab egressu Monasterii, qui in singulis Re-

Novitiatus durare debet per annum integrum. Non interrumpitur, si cum Prælati licentia novitius maneat extra claustra. Etiam per maiorem anni partem. Secus verò, si absque licentia. Nisi quod aliqui in hoc admittunt paritatem materiæ.

ligionibus est sufficiens, ut necessaria sit nova receptio. *pars 5 tr. 5 ref. 19.*

Et novitius interruptus

4. Adverte etiam, quod Fratres Minores habent privilegium Iulii II. quod in eorum ordine novitiatus interruptus continuari possit: quod privilegium putat Rodriquez *99. Reg. tom. 3. quæst. 15. art. 8.* non esse abrogatum per Tridentinum *sess. 25. capite 25* quia hoc requirit novitiatus annum integrum, non autem continuum, docerque hodie omnes Religiones, eo per communionem uti posse. At Villalobos *tom. 2. tractat. 35. diff. 35. numero 9.* putat sublatum esse, & testatur de declaratione Cardib-

Valer novitiatus pars dim in uno monaste rio, & partim in alio factus.

linum, & alia decisione facta Romæ in facti contingentia apud Navarrum. *part. 3. tom. 2. resolutione 89.* vade validus est novitiatus factus partim in uno conventu, & partim in alio. Bordonus, & alii. *parte 9. tractat. 7. resolutione no 44.*

5. Circa hanc materiam de novitiatus interruptione, vide plura ingeniose conscripta à nostro doctissimo Bordonò in suo erudito Tractatu de Professione Religiosa, l. 4. g. 11.

NOVITIUS, NOVITIA

Novitius gaudet privilegio Religionis.

Novitius est de familia Monasterii, & pars communitatis Religionis, & communicat cum Religiosis professis in omnibus favorabilibus, privilegio canonis, fori, & exemptionis gabellarum. Nec obstat, quod possit ad sæculum redire; nam etiam acolytus potest habitum dimittere, & tamen, dum non dimittit, gaudet privilegio Ecclesiasticorum. Ita Molina *tom. 3. tractat. 2. disp. 671. num. 2.* & omnes ferè Theologi cum Grasso *de off. Cleric. off. 3. num. 13.* & aliis Iuriconsultis. *par. 1. tractat. 2. ref. 38.* Idque ex speciali privilegio Societatis procedit in eius Novitiis directè, & in Novitiis aliarum Religionum per communicationem. *par. 3. tr. 2. ref. 73.*

Vnde nota

2. Igitur in primis Novitius non sub-

est iurisdictioni laicali, nec puniri potest à iudice laico ob delicta commissa in sæculo. Vnde V. Iudex laicus, à numero 14.

Vbi etiam habebis, quod habitum dimitteas, puniri non possit ab eodem pro delictis in Religione commissis. Extenditur autem conclusio etiam ad Novitios Ordinum militarium, S. Ioannis, S. Iacobi, Alcantaræ, & ceterorum habentium tria vota, & constitutiones à Summo Pontifice approbatas. Nam, sicut Novitii Religionum Regularium gaudent privilegio fori, ita etiam Novitii milites, quia, ut bene docet Novatius, valet argumentum de statu Regularium ad statum, & Religionem militarium. Ita docet Marchinus *resolutione pro Novit. D. Iacobi. &c.* declaravit Sacra Congregatio apud Riccium *tractat. 4. resolut. 249. numero 3.* Quod si licubi est contraria consuetudo, ut de hoc Regno testatur Maltrillus *decis. 290. numero 156.* ea non est attendenda, quia est contra immunitatem Ecclesiasticam, reprobata à Sacris Canonibus, & singulis annis in Bulla Cœnæ. Nec obstat, quod dicti Equites quandoque multos annos in novitiatu transigant; nam hoc eis non tollit privilegium fori, ut bene probat Marchinus. Vide etiam Carvalium *de iud. lib. 1. tit. 1. disputat. 2. quæst. 6. sect. 3. an. 39. par. 5. tractat. 1. resolut. 18.* Deinde Novitius non tenetur solvere gabellas. Vide V. Gabellas *num. 11.* Præterea absolvi potest ab omnibus castibus & censuris; ac dispensari in omnibus irregularitatibus, à quibus & in quibus absolvi, & dispensari possunt sui Ordinis professi, si ve protestate ordinaria suorum Prælatorum, si ve privilegiorum virtute. Ita Bordonus *de Prof. Reg. c. 4. quæst. 56.*

Etiam si Novitius Ordinis militaris approbatus.

An verò habitum dimitteas in illa re incidat, vide infra, n. 7.

3. Porro, quamvis Novitii communent in favorabilibus Religiosorum, per Prælatos ab odiosis tamen exempti sunt. Unde in primis Novitius quoad Sacramentum Pœnitentiæ non subiicitur dispositioni Prælatorum Regularium ut professi, sed absolvi potest à Co-

Et uterq; exemptus est ab onere gabellarum.

Potesque ab odiosis tamen exempti sunt.

Unde in primis Novitius quoad Sacramentum Pœnitentiæ non subiicitur dispositioni Prælatorum Regularium ut professi, sed absolvi potest à Co-

bus, & confessorio iuris à qui.

bus absolui feffario ſeculari, approbato tamen ab
 poſſunt pro- Ordinario. Nec obſtat decretum Clem.
 feſſi. VIII. de Reform. Nouit. ibi Quilibet Noui-
 Cateri nō tius vbi prouincia audiendi Nouitio-
 comprehe- rum confeſſiones eorum Magiſtro ſolu-
 duntur in- lum committitur; nam decretum illud
 pœnalibus non eſt latum per modum præceptis
 profeſſorū. ſed conſilij, vt patet ex eo, quod vtitur
 Et ideo No- verbis imperatiuis ſoli Magiſtro commit-
 uitiis conſi- tatur; quæ verba, vt docet Caietanus, &
 teri poteſt alij, non continent præceptum. Et ſanè
 Presbytero ſi Nouitius cum ſolo Magiſtro conſiteri
 ſeculari. poſſet, eſſet peioris conditionis, quam
 Et absolui profeſſi, qui ex alio decreto Clem. VIII.
 à Religionis: conſiteri poſſunt tribus, vel pluribus
 referuatis: Confeſſariis à Superiore in qualibet
 domo deſignandis; cum tamen DD.
 communiter doceant, Nouitios gaudere
 re fauorabilibus Religionum, & non li-
 gati pœnalibus. Ita Nouitius de elect. fori-
 ſectio 2. quaſt. 63. num. 13. & alij multi con-
 tra Peregrinum add. ad Conſt. Cler. Re-
 gul. par. 3. q. 8. Et hæc opinio procedit
 etiam quoad referuata Religionis, vt
 dictum eſt V. Caſus, n. 11. Aduerte tamē,
 quod quamuis confeſſio Nouitij facta
 cum Confeſſario ſeculari, etiam quoad
 referuata, ſit valida, non tamen eſt li-
 cita: & ideo talis Nouitius expelli debet
 à Religionis. Ita Rodriguez in Bull. 9.
 n. 20. par. 1. tr. 6. ref. 27. & Hinc p. 3. tr. 2.
 ref. 4. & n. 10. & p. 4. t. 4. ref. 5. Deinde, No-
 uitij non comprehenduntur in Bulla Clē.
 VIII. prohibente largitiones munerum
 Religionis. Ita Eaultus theſ. lib. 81. quaſt.
 206. & alij. par. 1. tract. 6. reſol. 27. Rurſus,
 per Bullam Cruciatæ eligere ſibi poſ-
 ſunt Confeſſarium, & per illum absolui
 à referuatis, & cenſuris, ſicut ſeculares.
 Ita Vecchius p. diſp. 9. dub. 5. numero 5. Et
 edere lacticia in Quadrageſima. Ita
 Fernandez par. 3. cap. 9. §. 5. numero
 3. par. 1. tract. 11. reſolutione 15.
 4. Nouitius in renunciatione bono-
 rum (quæ valorem habet per T. identi-
 num, ſi fiat intra duos meſes ante pro-
 feſſionem, ſecura profeſſione, & non
 aliter,) poteſt ſibi referuare electionem
 puellarum, quibus ſuus hæres tenetur
 quotannis certam pecuniæ ſummam

distribuere, etiam ſi ſit Capuccinus, quia
 in hoc non interueniunt litigia, con-
 tractationes, vel adminiſtrationes. Ita
 Vecchius p. diſputatione 8. dub. 13. num. 2.
 & alij. contra Politium in reg. Capuccin. Et factus
 cap. 6. nu. 77. & alios tenentes, quod Re-
 ligioſus non poteſt executionem vtri-
 marum voluntatum excipere. Aduerte
 autem, quod ſupradicta nominatio cum ſua renun-
 licentia Superioris fieri poſtea debet.
 ciatione in
 par. 3. tract. 2. reſolutione 74. & par. 5. tra-
 ct. 3. reſolutione 128. §. Notandum. Poſt
 factam verò renunciationem, & testa-
 mentum poteſt Religioſus, ſi aliquod
 dubium eſt, illud declarare dum modo
 verbis conuenientem declarationem ad-
 hibeat: quia hoc non eſt diſponere, ſed
 ſolum oſtendere, quid actum ſit in præ-
 terito. Ita Reginaldus tom. 2. lib. 18. cap.
 27. num. 397. contra Mirandam tom. 1.
 quaſt. 23. ar. 1. par. 3. tr. 1. ref. 75.
 5. Nouitius habitum dimittens ſine Nouitius
 cauſa non peccat, niſi venialiter. At ſi
 Prælatus illum ſine cauſa expellat, ſe-
 cundum Suarez de Relig. 1. tomo 3. libro 4. peccat ſolū
 cap. 3. numero 7. peccat mortaliter. Quod
 etiam dicendum eſt cum Vecchio p. di-
 ſp. 12. dub. 1. numero 4. & aliis contra
 Sanchez ſum. tomo 2. lib. 5. cap. 4. numero
 59. de Religioſo negante ſuffragium
 Nouitio in ſtē. Nam tenetur ex iu-
 ſtitia in tali acceptatione rectum iudi-
 cium ferre, in qua imploratur vt iudex,
 & Nouitium idoneum non priuare tam
 magno bono, ac ſæculi periculis obice-
 re. Confirmatur, quia retrahens, quem
 piam ab ingreſſu Religionis ſine iuſta
 cauſa, peccat mortaliter contra chari-
 tatem, vt docet Peyrinus de Relig. tomo
 2. quaſtione 4. cap. 29. & alij: ergo multo
 magis negans ſuffragium ſine cauſa;
 quia non ſolum retrahit, ſed expellit.
 Nec eſt paritas de Nouitio ſpontē re-
 cedente; nam eius reſeſſus nihil obest
 Religionis; nec ipſe illi perſeuerare
 promiſit; & ſic non tenetur ex cha-
 ritate, aut iuſtitia perſeuerare. At
 quod Nouitius idoneus expellatur,
 magnum ipſi, & aliquod etiam Reli-
 gioni incommodum ſequitur. Et
 M m m m 3 Religioſi

Religiosi in hac re non sunt domini Religionis, sicut Nouitius est dominus sui ipsius, sed iudices, unde hac obligatio non est iustitiae commutativae & reciproca; sed distributivae, vel charitativae. *par. 1. tract. 2. resolutione 19 & par. 7. tract. 9. res. 26.*

Et non tenetur ad expensas Monasterii reddendas. 6 Nouitius retrocedens, secundum opinionem sustentabilem à Peregrino comm. ad Const. Cler. Reg. par. 2. cap. 1. lit. C. § 10. estimatam, tenetur ad expensas, quas fecit Monasterium in ipso alendo: quia Nouitiis Monialibus, victum, & vestitum parentes suppeditant, & Tridentinum sess. 16. cap. 26. docet, in casu retrocessionis conventum restituere debere omnia Nouitiis suis parentibus, deductis victu & vestitu: quae exceptionem non apposuit, nisi Nouitij ad id tenerentur. Sed hac opinio est contra communem apud Sanchez *sum. tom. 2. lib. 5. cap. 10. n. 4. & alios.* Tū, quia cum Nouitius liberè ad saeculum quandoque redire possit, si hoc esset, aliquando etiam teneretur. Deinde quia bona Monasterij non tantum sunt ad alendos Professos, sed etiam Nouitios. Et tandem, quia eo ipso, quod quis Religionem ingreditur, conventus servituti applicatur, quae satis videntur ad expensandum frugalem victum & vestitum cuiuscumque Nouitij, quamvis inepti. Ad argumenta supra facta respondetur. Ad primum, consuetudinem interpretatam esse Concilium pro Monialibus, non pro Religiosis viris. Ad secundum, Concilium illud decernere in casu, quo parentes subministrarent alimentum Nouitij pro toto anno ab initio; nam tunc, si infra annum rediret, conventus non reatetur restituere expensas iam exhibitas. Ita Suarez de Relig. 10. 3. lib. 5. c. 11. n. 5. par. 3. tr. 2. res. 16.

Nec reindicit in casibus excommunicatus à quibus abscit in Relegione solutus fuit per privilegia Ordinis 7 Nouitius retrocedens non reindicit in casibus: diris, censuras, irregularitates, & reservationes uata, à quibus absolutus, & dispensatus à quibus abscit in Relegione virtute Privilegio solutus fuit cum, quae adducit Rodriguez *quas. 10. per privilegia art. 21. vel cuiusdem privilegij Clementia IV. & aliorum, quae adducit Vecchia us. 4. §. 9. dub. 25. num. 3.* nisi in casibus

expressis in iure. Et ratio est, quia absolutio purè, & simpliciter data non debet explicari, quod data sit ad reincidentiam, ut notat Suarez de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 24. n. 6. nisi ita in privilegio aut facultate exprimat, vel casus sit expressus in iure. In privilegiis verò reincidentis non explicatur reincidentiam. Ergo Et idem dicit de eo, qui à reservatione & censuris absolutus animo lucrandi lubilzatum, nam si postea non lucratur, adhuc remanet absolutus. *par. 3. tr. 2. res. 34.* An Nouitius ad saeculum rediens puniti possit à iudice laico pro delictis in Nouitatu commissis, & idem de dimissis à Societate, si nullum habeant Ordinem, vide V. *Index laicus, n. 15.*

8 Nouitius moriens secundum Villalobos tom. 2. tract. 3. diff. 2. nu. 13. potest sibi eligere sepulturam, sicuti habitum dimittere, & ad saeculum redire possit. Si verò non eligat, sepeliri debet in suo Monasterio. Vide V. *Sepulturam, n. 8.*

9 Nouitius sacris ordinibus non iniciatus potest negotiationem exercere. Cardia de Lugo. Non est negotiatio, si pecunia sibi soluenda ex redditibus Venetiis non æquivaleret Romæ, ubi vilis est, possunt emi merces Venetiis, etiam si carius Romæ vendantur; ubi accepturæ sint pecuniæ, non intendendo principaliter lucrum, sed æquivalentiam monetæ recipiendæ. *Card. par. 7. tr. 10. res. 21.*

10 Informationes sumendas quoad Nouitios virtute Bullæ Sixti V. & Clæ VIII. non debemus intelligere pro universis, sed pro Clericis, non solum excedentibus 16. annum, sed etiam ante ipsos iuxta Decreta Urbani VIII. intra Italiam, & insulas adjacentes; extra verò standum est constitutionibus Sixti sed si curiosi scire cupias, lege *par. 9. tr. 8. res. 54.*

11 Superior Regularis potest suos Nouitios excommunicare, sicut & alios, quia in eos habet jurisdictionem, *Bordonus, par. 9. tr. 8. res. 59.*

12 Testamenta Nouitiorum, & Clericorum, non solum condenda sunt cum solemnitatibus Ecclesiasticis, *eorum idem*

Nec potest puniri à iudice laico pro delicto commissio in Religione.

An Nouitius moriens possit eligere sepulturam?

Possit vendere pecuniam Romæ ex mercibus quæ cariores venduntur, quæ Venetiis.

Informatio nos intelliguntur de clericis tantum.

Superiore

eorum idem

denda sunt etiam iure
civilis.

Malè facit professus loquens cum Nonitio absque presentia sui Magistri. Peyrinus *part. 9. tract. 7. resolutione 1.* & si nouitius fecit sex menses, vt laicus in nouitiatu potest profiteri vt clericus, quia compleuit annum integrum essentialem pro professione. Diana & alij, *part. 9. tr. 6. res. 1. 2.*

O B S T E T R I C E S.

Obstetrices in casu necessitatis possunt puerum baptizare, proferentes formam in lingua vernacula. Quam an teneantur scire, vide *verb. Baptism. num. 41.* Obstetrix, quæ plures infantes inualidè baptizauit, qui modo dispersi inueniuntur, quid facere debeat, vide *verb. Baptismi, num. 54.*

O C C I D E R E
Tyrannum.

Inter homicidia, quæ honestat iustitia, primum est occisio Tyranni. Circa quam, dico primò, quòd si Tyrannus ita dicitur quia subditos tyrannicè tractat, cum alioqui habeat verum titulum, & sit legitimus dominus, tunc nullo pacto occidi potest, & contrarium dicere est hæreticum, & damnatum in Concilio Constantensi *sess. 15.*

Si verò Tyrannus dicitur, quia vi, vel fraude Regnum inuasit, tunc Caietanus *occidere il. in 2. 2. quæst. 64. art. 3.* Strouersdorf *ibid. l. 1. qui sine quæst. 3.* & alij dicunt, licitè à priuato in isto titulo quolibet occidi posse, concurrentibus duabus conditionibus, quarum vna uadit. Dū est, quod non possit aliter Respublica à tyranni de liberari; altera, quòd non timeantur maiora damna ex illius morte nascitura. Ipse verò dico secundò cum Filiuccio *tom. 2. tractat. 28. cap. 1. numero 14.* quòd, si talis Tyrannus actu

Regnum inuadit, satis probabile est occidi posse auctoritate priuata: nam tunc Regnicola iure se defenderent ab iniusta inuasionè, ducem aduersarij exercitus trucidando, quæ est via expeditior ad libertatem. Si verò semel Regnum inuasit, & qualemcumque Principatus possessionem retinet, in hoc casu dictam sententiam dubiam videri, suspectam, ac nemini consulendam: quia nullus è possessione ciui debet inauditus. Et quodcumque scelus, quantumuis euident, exigit sententiam declaratiuam, *gloss. in cap. euident. de accus. Et tandem, restanti commenti, & quæ publicum iudicium postulat, non debet committi priuari cuiuscumque iudicio. parte 5. tractat. 4. resolutione 21.*

O C C I D E R E
Bannitum.

Secundò ratione iustitiæ licitū est occidere Bannitum, quando Respublica dat cuiilibet facultatem. Sed

Nota primò, quòd filius non potest licitè patrem bannitum occidere: nam Respublica non tollit in tali casu obligationem naturalem filij erga patrem. Ita: Clarus *pr. crim. lib. 5. §. Homicidium, num. 61.* contra Bartolum & alios. *part. 5. tractat. 4. resolutione 25. §.* Nota tamen.

Nota secundò, quòd, quamuis Filius alij dicant, bannitum vbicumque occidi posse, etiam extra territorium Principis proscrībentes; id tamen Filiuccijs *tom. 2. tractat. 28. cap. 2. num. 24.* & alij nō admittunt, nisi interueniret consensus saltem tacitus, vel rationabiliter præsumptus illius Principis, in cuius territorio inuenitur, vel nisi bannitus esset à Summo Pontifice, cuius iurisdicctio se extendit per totū orbē. *part. 5. tr. 4. res. 24.*

Nota tertio, quòd Bonacina de

Licit etiam occidere bannitū; Sed nō esse filio

Nec extra territorium Principis proscrībentis.